

Коновалова Г. О.

*Заслужена артистка України, доцент,
Київський національний університет
культури і мистецтв*

КЛАСИЧНИЙ ТАНЕЦЬ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ВИКОНАВСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

Анотація. У статті автор розглядає класичний танець в ракурсі сучасної системи вітчизняного хореографічного мистецтва як засіб формування виконавської культури та цінностного ставлення до естетичних та етических ідеалів.

Ключові слова: класичний танець, система, виконавська культура, екзерсис, хореографічна координація.

Аннотация. Коновалова Г.О. *Классический танец как способ формирования исполнительской культуры.* В статье автор рассматривает классический танец в ракурсе современной системы отечественного хореографического искусства как средство формирования исполнительской культуры и ценностного отношения к эстетическим и этическим идеалам.

Ключевые слова: классический танец, система, исполнительская культура, экзерсис, хореографическая координация.

Annotation. Konovalova G.O. *Classic dance as method of forming of performance culture.* In the article the author considers classical dance in foreshortening of modern system of national choreography as a means of formation of performing culture and value relations to esthetic and ethic ideals.

Key words: classical dance, system, performing culture, exersice, choreographic coordination.

Надійшла до редакції 11.09.2012

Постановка проблеми. Естетичні та технічні вимоги до виконавської культури танцю складалися не одним поколінням танцівників. Виконавська культура, спираючись на традиції, формувалася відповідно до вимог часу. Сьогодні ж, в стрімкій популяризації різних форм і напрямів сучасної хореографії спостерігається стійка байдужість, іноді навіть зневажливе відношення до класичного танцю, недооцінка його як колосального чинника у формуванні особи танцюриста, в зростанні його професійної майстерності. Пріоритетними стають – трюки і техніка, адже стиль складають якраз дрібні поєднувальні рухи, вони створюють особливу неповторну естетику.

Виховання виконавської культури – це орієнтація на сучасне розуміння культури, спосіб формування ціннісного відношення до естетичних і етических ідеалів, смаків, переваг в хореографічному виді діяльності, де концептуальні підходи здатні посилити ефективність цього процесу.

Негативно позначаються на формуванні виконавської культури штучно створювані, а то і відверто насаджувані «хореографічні новації», які сприймаються як заперечення практичного досвіду, що кристалізований в академічному класичному танці. Це обертається втратою в хореографічних композиціях танцовальної образності, беззмістовністю, одноманітністю, відвертою формотворчістю, особливо в нових сучасних хореографічних напрямах і течіях – джазі, модерні, фристайлі, хіп-хопі та ін., які виявляються найпривабливішими для сучасного покоління танцівників [3].

Як кожне явище хореографія так само схильна до еволюції, яка в процесі обростає неоднозначною проблематикою, аналіз якої, згодом дає можливість прогнозувати подальші зміни. Дискусії про роль і місце класичного танцю в процесі формування виконавської культури серед танцівників і педагогів різних хореографічних напрямів існують досить тривалий час. Думки існують різні, але в науковій періодичі питання доки детально не вивчалося, оскільки сама суть питання відноситься рівним рахунком і до педагогічної системи і до хореографічної освіти, і до області психології.

Аналіз останніх досліджень. Аналіз стану розробленості проблеми дозволяє констатувати, що існує значне число наукових публікацій в області хореографії, але в основній своїй масі їм властиво в основному мистецтвознавчий характер, передусім це праці В.М. Красовської, Л.Д. Блоха, В.І. Уральської, В.М. Богданова-Березовського, Е.Я. Сурице, В.В. Ванслова та ін.

Сучасна хореографічна педагогіка по класичному танцю базується на працях А.Я. Ваганової, С.С. Холфіної, М.Ф. Іваницького, Н.П. Базарової, В.П. Мей, Н.І. Тарасова, В.С. Костровицкої, А.А. Писарєва, Р.В. Захарова, С.Н. Головкіної, А.М. Месссерера, Т.І. Васильєвої, П.А. Пестова, Н.Н. Серебреннікова, Н.А. Вихрового, Е.П. Валукіна, Г.Н. Прибілова, А.В. Нікіфорової, Б.Я. Брегвадзе, Л.М. Ларіної, О.В. Жадноги, Н.В. Соковикової, Т.Б. Нарської, А.П. Кириллова, Л.І. Ярмолович, на учебних фільмах, створених під методичним керівництвом А.Я. Ваганової, Н.І. Тарасова, С.Н. Головкіної.

Лише у останні десятиліття з'явилися дисертаційні роботи і монографії, пов'язані з самими різними і де-

тальними проблемами хореографічної освіти Е.П. Валуціна, С.В. Філатова, Г.Г. Альберта, В.Г. Іванова, М.Е. Валуціна, Мун Хо, В.В. Королева та ін.

Усі новаторства по суті, одночасно глибоко і тонко пов'язані з традиціями. Треба пам'ятати, що усі нові течії це не що інше, як синтез хореографічної спадщини різних часів і народів минулих років.

Результати дослідження. Незважаючи на проблеми сприйняття класичного танцю, саме класичний танець, впливає на формування сценічної культури, яка не завжди знаходиться на належному рівні. Ця проблема пояснює актуальність дослідження засобів класичного танцю сприяючих формуванню виконавської культури.

Щоб опанувати високу виконавську майстерність танцю, необхідно пізнати і засвоїти його природу, його засоби вираження, його школу. Виконавська і загальна культура танцівника визначає його манеру руху, яка, не може бути вихована, без вивчення канонів відповідної культури, якої і являється класичний танець.

Специфіка хореографічної освіти полягає в тому, що в основу будь-якого педагогічного методу закладена оцінка руху або комбінації, що визначає рівень розвитку рухових навичок і що є первинним критерієм виконавської культури. У основі хореографічної підготовки лежить система підготовчих вправ класичного танцю [4; 7]. Одним з основних постулатів є розвиток і вдосконалення рухової функції, що є базисним фундаментом класичного танцю, як единого з усіх відгалужень хореографічного мистецтва, що має систему, що передбачає «усебічний розвиток усього суглобово-зв'язкового апарату людини». Класичний танець по праву вважається головним в процесі підготовки виконавців. І це закономірно, оскільки його Школа є єдиною усесояжною системою виховання людського тіла, що існує вже більше чотирьохсот років. Екзерсис, заснований на класичному танці, давно довів право на перше місце в освоєнні танцювального мистецтва [1; 3]. Тому зasadничими компонентами хореографічної освіти є фізичні дані (шаг, стрібок, обертання, гнучкість), артистизм, музичність, координація, які складають як технічну, так і художню сторону екзерсису класичного танцю.

Ця система є найбільш розробленою, функціональною і перевіrenoю часом. Вправи класичної системи дуже послідовні, кожне з них має своє певне завдання. Вправи класичної системи не лише тренують тіло танцівника, вони збагачують його і запасом рухів, які надалі стають виразним засобом танцю. Помилково думати, що тренаж класичного танцю потрібний лише майбутнім артистам класичного балету. Володіння технікою класичного танцю надає виконанню інших стилів точності, чіткості, правильності рухів, а також якісно розширює можливості виконавця. У системі підготовки танцівників він залишається основою основ, і на викладання його варто звертати дуже пильну увагу [4; 10].

Класичний екзерсис у станка розвиває і зміцнює увесь суглобово-м'язовий апарат тіла, дає правильну постановку голови, рук і ніг, виробляє точність, свободу, еластичність і координацію рухів. Відмітною особливістю хореографічної координації є узгодженість руху, музики і артистизму в єдиному тимчасовому

просторі. Саме це євищим ступенем професійної підготовки виконавця, яка починається з практичного вивчення екзерсису і його психолого-педагогіческої теорії. В той же час вправи екзерсису сприяють розвитку сили, витривалості і спритності, а також зібраності уваги, тобто якостей, необхідних для виконавця [2; 11].

Екзерсис (тренаж) базується на певній сукупності правил, що регламентують вимоги до виконання пластичного елементу (рухи). Саме через освоєння екзерсису класичного танцю виконавець упродовж усього виконавського шляху удосконалює власні координаційні здібності, опосередкує форму і зміст екзерсису пластично, емоційно і образно [5].

Які б нововведення не привноси в хореографії час, які б сучасні напрями не з'являлися в танці, класичний екзерсис є стержнем, на основі якого розвивається інший танцювальний екзерсис.

У мудрих правилах школи класичного танцю сконденсований величезний, багатовіковий досвід виконавців і педагогів: як емпіричний, такий, що наочно передається і до цього дня з покоління в покоління, так і зафіксований в підручниках. І як показують сучасні дослідження, він цілком узгоджується з біомеханічним аналізом елементів «klassики». Тим самим поняття «Наука класичного танцю» набуває вже не метафоричний, а реальний сенс [2; 18].

Потрібна зміна відношення сучасної плеяди танцюристів до ідеалів, цінностей, ідей, яке набуває в основному утилітарного характеру, де головний принцип – практична користь, успіх, ділові стосунки. При цьому поволі, ненав'язливо, але неухильно молоді виконавці, нехтуючи духовним зростанням, прагнуть до формування і зміцнення норм повсякденної поведінки через миттєвий успіх. Очевидно, що сьогодні культура танцю може протистояти загостреню негативних установок (антинорм) і зростанню їх привабливості. Саме за допомогою класичного танцю, самореалізація в творчому процесі інших напрямів хореографії, надає можливість переживати нові відчуття, пізнавати власне «Я» та його можливості.

Висновки. Повсюдне прагнення до підвищення якості виконання різних стилів хореографії може бути досягнуте, шляхом диверсифікації його змісту і методів, а також сприяння поширенню універсальних цінностей. Класичний танець є однією з таких цінностей. Залучення до нього як найважливішій складовій хореографії в цілому є необхідною умовою повноцінного розвитку особистості танцівника, його творчого, естетичного і художнього потенціалу.

Література:

- Белов М. Эстетическое воспитание средствами хореографического искусства / М. Белов. – М., 1953. – 46с.
- Васильева Е. Танец. / Е. Васильева. – М.: «Искусство», 1968. – 248с.
- Марченко С.Е. Формирование эстетической культуры подростков в условиях самодеятельного хореографического коллектива: дисс. ... кандидата педагогических наук: 13.00.05 / Марченко Сергей Евгеньевич. – Омск, 2010. – 191 с.: ил.
- Мориц В. Методика классического тренажа / В. Мориц, Н. Тарасов, А. Чекрыгин. – М.-Л.: «Искусство», 1940. – 237с.
- Перлина Е.В. Развитие хореографической координации у студентов в процессе обучения классическому танцу в вузах: дисс. ... кандидата педагогических наук : 13.00.08 / Перлина Елена Владимировна. – Москва, 2009. – 201 с.: ил.